

Słowo wstępne

Problematyka demograficznych uwarunkowań rynku pracy oraz zagadnienia dążeń życiowych, aspiracji edukacyjnych i zawodowych młodzieży od wielu lat są obecne w programach badawczych Państwowego Instytutu Naukowego – Instytutu Śląskiego w Opolu. W roku 1996 nasz zespół zrealizował projekt badawczy zamawiany przez Wojewodę Opolskiego PBZ 04307 pt. „Aspiracje zawodowe, plany i dążenia życiowe młodzieży regionu Śląska Opolskiego w aspekcie zapotrzebowania regionalnego rynku pracy” finansowany przez Komitet Badań Naukowych. Powróciliśmy do tych zagadnień dwa lata temu, rozszerzając problematykę badawczą o zagadnienia zjawisk patologicznych rynku pracy podczas realizacji w Opolu pilotażowego programu naukowo-badawczego.

Prezentowane tu badania pt. „Rynek pracy a aspiracje zawodowe i edukacyjne młodzieży województwa opolskiego. Stan i prognoza”, finansowane z programów Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i budżetu państwa, dzięki możliwości stworzonej przez Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu, za co serdecznie dziękujemy, stanowią ich kontynuację zarówno metodologiczną, jak i problemową. Uzyskanie środków na zakup danych statystycznych umożliwiło nam zbudowanie unikalnego w skali Polski narzędzia analizy sytuacji społeczno-gospodarczej w układzie przestrzennym województwa na nieosiągalnym dotąd poziomie szczegółowości. Jesteśmy wdzięczni za naukową pieczę nad demograficzną częścią prof. dr. hab. Robertowi Rauzińskiemu, a nad częścią socjologiczną – prof. dr. hab. Krzysztofowi Frysztackiemu.

Chcielibyśmy złożyć gorące podziękowania dyrekcjom szkół ponadgimnazjalnych województwa opolskiego za umożliwienie przeprowadzenia badań oraz uczniom za uczestnictwo. Wyrazy wdzięczności kierujemy także pod adresem Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych, Sądu Okręgowego w Opolu oraz Okręgowego Inspektoratu Pracy w Opolu.

Mamy nadzieję, że wyniki naszych badań przyniosą rezultaty zarówno naukowe, jak i aplikacyjne. Wyrażamy przekonanie, iż poznanie tendencji w zakresie kształtowania się nadwyżek i niedoborów zasobów pracy oraz trendów w kształtowaniu aspiracji zawodowych i edukacyjnych młodzieży stanie się podstawą dostosowywania struktury szkolnictwa do potrzeb rynku pracy. Z kolei wiedza o zamierzeniach edukacyjnych, planach zawodowych i orientacjach życiowych pozwoli na ich modyfikację, a tym samym zmniejsz-

szy możliwość niepowodzeń. Mamy nadzieję, że wyniki badań staną się podstawą opracowania programu edukacyjnego stwarzającego możliwość uczenia się zachowań prorynkowych ze względu na konieczność podjęcia przez młodych ludzi gry na międzynarodowym rynku pracy.

Przystępując do prac nad wskazanymi wyżej zagadnieniami, chcieliśmy zrealizować dwa główne cele. Pierwszy z nich to realizacja zagadnienia badawczego zgodnie z wymaganiami warsztatu naukowego i mającego naukowy wymiar, cel poznawczy. Starając się o akceptację naszego projektu, uznaliśmy, i pozostajemy przy tym poglądzie, iż rozpoznanie procesów ludnościowych w wymiarze ilościowym i jakościowym z jednoczesnym wskazaniem na przestrzenne zróżnicowanie określonych cech społeczności Śląska Opolskiego staje się współcześnie wiedzą o kluczowym znaczeniu dla konstruowania określonych scenariuszy rozwojowych poszczególnych wspólnot samorządowych, przynosi obraz przemian tych zbiorowości, z określonymi skutkami ekonomicznymi, ale także (a nawet głównie) społecznymi. Drugi cel przeprowadzonych badań ma wyraźny aspekt aplikacyjny. Oszacowanie konkretnych wielkości zmian w zasobach pracy na poziomie poszczególnych gmin powinno stać się punktem wyjścia wszystkich strategii lokalnych. Określone saldo wymiany pokoleniowej przynosi kluczową informację, ile potrzeba nowych miejsc pracy lub – gdy saldo ma wymiar ujemny – jakie skutki na lokalnym rynku pracy wywoła biologiczny odpływ pracowników.

Równoległe do szacunku zmian ilościowych w zasobach pracy podjęto próbę oszacowania stanu populacji mającej rolę strategiczną w nowoczesnych koncepcjach rozwoju. Przyjmując za właściwy pogląd, że o pozycji danego obszaru na konkurencyjnym, otwartym rynku europejskim decydować będzie gospodarka oparta na wiedzy, zgodnie z sugestiami Strategii Lizbońskiej, zbadano prawdopodobne rozkłady stanu ilościowego grupy młodzieży w wieku akademickim (19–24 lat) we wszystkich miejscowościach naszego regionu. Zdajemy sobie sprawę, że uzyskane wielkości mogą być obciążone pewnym marginesem błędu, jednakże możliwość uzyskania odpowiedzi na pytania, gdzie (w jakich miejscowościach), w jakich okresach i w jakiej liczbie pojawi się młodzież w badanym wieku, pozwala po raz pierwszy stwierdzić, czy są w regionie obszary problemowe z punktu widzenia zmian ilościowych tej subgrupy ludności. Nowy okres programowania rozwoju regionu na lata 2007–2013, związany z alokacją środków Unii Europejskiej, wymaga stosowania coraz bardziej wszechstronnych i precyzyjnych narzędzi badawczych – przedkładane opracowanie może stanowić jedno z istotnych narzędzi zarządzania regionem.

TERESA SOŁDRA-GWIŹDŹ, KAZIMIERZ SZCZYGIELSKI